

HEM ING WAY

NOVELLÁK | A MI IDŐNKBEN

21. SZÁZAD
KIADÓ

Budapest, 2021

SZMIRNA RAKPARTJÁN

A legfurcsább az volt, mondta, ahogy minden éjjel éjfélkor sikoltoztak. Nem tudom, miért sikoltoztak ebben az időpontban. Mi a kikötőben álltunk, ők a mólón voltak, és éjfélkor sikoltozni kezdtek. Rendszerint rájuk irányítottuk a fényszórót, hogy lecsillapítsuk őket. Ez mindig hatott. Kétszer-háromszor végigsöpörtünk rajtuk a fényszóróval, akkor abba hagyták. Egy ízben rangidős tiszt voltam a mólón, és egy török tiszt éktelenül dühöngve odajött hozzám, mert egyik matrózunk csúnyán megsértette. Azt mondtam neki, hogy az illetőt visszaküldöm a hajóra, és szigorúan megbüntette-tem. Megkértem, hogy mutassa meg. Rámutatott egy tüzéraltisztre, egy roppantul jámbor fickóra. Azt mondta, hogy ismételen és iszonyatosan megsértette őt; tolmács útján beszéltünk. Nem fért a fejembe, honnan tud az altiszt annyira törökül, hogy megsértse. Odahívtam, és azt mondtam neki:

– És ha történetesen mégis beszélt valamelyik török tisztel?

– Egyikkel sem beszéltem, uram.

– Elhiszem – mondtam –, de azért mégis jobb, ha visszamegy a hajóra, és egész nap ott marad.

Aztán azt mondtam a töröknek, hogy a tettest visszaküldtem a hajóra, s ott majd elbánnak velem. Nagyon szigorúan. Rendkívül elégedett volt. Óriási barátságban voltunk.

A legrettenetesebbek, mondta, az asszonyok voltak a halott csecsemőkkel. Nem lehetett elvenni tőlük a halott csecsemőket. Némelyik gyereke hat napja halott volt már. Nem adták oda. Az ember tehetetlen volt. Végül erőszakkal kellett elvenni tőlük. Aztán volt ott egy öreg hölgy, rendkívül furcsa eset. Elmeséltem egy orvosnak, s azt mondta, hogy hazudok. Rendet csináltunk a mólón, el kellett takarítani a halottakat, s az öregasszony valami vacokfélén feküdt. „Megnézi, uram?” – kérdezték. Megnéztem, és éppen abban a pillanatban halt meg, és egészen megmerevedett. Felhúzta a lábát, deréktől felfelé felemelkedett, és egészen meggörbült. Mintha már egész éjszaka halott lett volna. Halott volt, és teljesen merev. Elmeséltem egy orvosnak, s azt mondta, hogy ez lehetetlen.

Mindnyájan kinn voltak a mólón, de a história nem is hasonlított a földrengésre, mert nem tudták, mit akar a török. Nem is sejtették, mit tervez az öreg török. Emlékszik rá, mikor azt a parancsot kaptuk, hogy több embert ne szállítsunk el? Rögtön szagot fogtam, mikor reggel megérkeztünk. Egy csomó ágyú állt a parton, bármelyik pillanatban elsöpörhettek volna a vízről. Be akartunk futni, közel állni a mólóhoz, leengedni az első és a hátsó horgonyt, aztán ágyútűz alá venni a város török negyedét. Lesöpörtek volna a vízről, mi meg ronggyá lóttuk volna a várost. Csak néhány vaktöltényt

lőttek ránk, mikor befutottunk. Kemal odajött, és elcsapta a török parancsnokot. Hatásköri túllépésért vagy valami ilyenért. Kiborult egy kicsit. Marha nagy zűr lett volna.

Emlékszik a kikötőre. Rengeteg csinos holmi úszkált arra. Ez volt az egyetlen eset, hogy éjszaka mindenféléről álmodtam. Az ember nem törődött úgy a gyerekes anyákkal, mint azokkal, akiknek meghalt a gyerekek. Az élők az anyjuk mellett maradtak. Csoda, hogy milyen kevés halt meg. Az ember valamivel betakarta őket, aztán gyerünk. Mindig a legsötétebb zugokat keresték a hajótérben, hogy megtarthassák őket. Egyikük sem törődött semmivel, ha egyszer elkerültek a mólóról.

A görögök is kedves fickók voltak. Mikor kiürítették a várost, magukkal vitték az összes málhás állatot, amelyet nem lehetett elszállítani, így hát eltörték a mellső lábukat, és behajtották őket a sekély vízbe. A törött lábú öszvérek ott vergődtek a sekély vízben. Csinos munka volt. Bizony isten, csinos munka.

ELSŐ FEJEZET

Mindenki részeg volt. Az országúton meneteltek, a sötétben, s az egész üteg részeg volt. Champagne-ba mentünk. A hadnagy egyre-másra kilovagolt a földekre, s azt mondta: „Részeg vagyok, mondom neked, mon vieux, el vagyok ázva.” Egész éjjel meneteltünk az úton, a sötétben, s az adjutáns a lován folyton a konyhám mellé került, s azt mondta: „Oltsd el! Veszélyes! Meg fognak látni!” Ötven kilométerre voltunk a fronttól, de az adjutánst csak a konyhám tüze nyugtalanította. Nevetséges egy menetelés volt az azon az országúton. Ez akkoriban történt, amikor tréningmester voltam.

INDIÁN TÁBOR

A tóparton még egy kihúzott csónak feküdt. A két indián várakozva állt.

Nick és apja a farülésre került, az indiánok eltolták a csónakot, s az egyik beugrott evezni. George bácsi a tábori csónak farába ült. A fiatal indián eltolta a tábori csónakot, s beszállt, hogy George bácsit átvigye.

A két csónak sötétben indult el. Nick jóval maguk előtt hallotta a ködben a másik csónak evezővilláit. Az indiánok gyors, kurta csapásokkal eveztek. Nick hátradűlt, apja átfogta a karjával. Hideg volt a vízben. Az indián, aki velük evezett, nagyon keményen dolgozott, de a másik csónak mindjobban megelőzte őket a ködben.

– Hova megyünk, papa? – kérdezte Nick.

– Át az indián táborba. Egy indián nő nagyon beteg.

– Aha – mondta Nick.

Az öböl túlfelén partra futott a másik csónak, mire odaérték. George bácsi már ott szivarozott a sötétben. A fiatal

indián felhúzta egy darabon a csónakot a partra. George bácsi mindkét indiánnak szivart adott.

A fiatal indián lámpát vitt, felmentek mögötte a partról, s átvágtak egy csuromharmatos réten. Aztán erdőbe értek, s egy ösvényen haladtak, azon eljutottak a fahordó-úthoz, amely felvezetett a hegyekbe. A fahordó-úton sokkal világosabb volt, mert kétoldalt kivágták a szálfákat. A fiatal indián megállt, elfújta a lámpáját, s mentek tovább az úton.

Az útkanyarral fordultak, ekkor egy kutya jött elő ugatva. Szemben fény világított a kunyhókból, itt laktak az indián kéreghántók. Újabb kutyák rontottak nekik. A két indián visszaküldte őket a kunyhókhoz. Az úthoz legközelebb eső kunyhó ablaka világos volt. Egy öregasszony állt a kunyhóbejáratnál, kezében lámpa.

Benn faágyon fiatal indián asszony feküdt. Két napja próbálta már a gyereket megszülni. A tábor valamennyi öregasszonya segédkezett neki. A férfiak kivonultak az útra, ott ültek a sötétben, s dohányoztak, távol az asszony lármájától. Éppen felsikoltott, mikor Nick és a két indián belépett a kunyhóba, apja és George bácsi után. Az alsó ágyon feküdt, nagy, dagadt teste felnyomta a takarót. Fejét oldalra fordította. A felső ágyon hevert a férje. Három nappal ezelőtt igen csúnyán megvágta baltával a lábát. Pipázott. A szobában nagyon rossz szag volt.

Nick apja megparancsolta, hogy tegyenek vizet a kályhára, s amíg a víz melegegett, ő Nickkel beszélgetett.

- Ennek az asszonynak gyereke lesz, Nick – mondta.
- Tudom – mondta Nick.

– Nem tudod – mondta az apja. – Ide figyelj. Most van abban, amit vajúdnak hívnak. A kisbaba meg akar születni, s az asszony is meg akarja szülni. Minden izma azon igyekszik, hogy a baba megszülessen. Ez történik olyankor, amikor sikoltozik.

– Értem – mondta Nick.

Éppen akkor felkiáltott az asszony.

– Ó, papa, nem tudsz neki adni valamit, amitől abba hagyja a sikoltozást? – kérdezte Nick.

– Nem. Nincs semmi érzéstelenítőm – mondta az apja. – De a sikoltozás nem érdekes. Én nem is hallom, mert nem érdekes.

A férj a felső ágyon a fal felé fordult.

A konyhán dolgozó asszony intett az orvosnak, hogy forró a víz. Nick apja kiment a konyhába, s úgy a fele vizet átöntötte a nagy üstből a mosdótálba. Zsebkendőből kibugyolált különböző dolgokat, s beletette őket a vízbe, amit az üstben hagyott.

– Ennek forrni kell – mondta, s dörzsölni kezdte kezét a mosdótál forró vizében egy darab szappannal, amelyet a táborból hozott magával. Nick nézte az apja két kezét, amint egymást dörzsölik a szappannal. Apja nagyon alaposan és gondosan megmosta a kezét, s közben beszélt.

– Tudod, Nick, a kisbabáknak fejfelé előre kellene születniük, de néha nem így születnek. Ha nem, olyankor egy csomó bajt csinálnak mindenkinek. Lehet, hogy ezt az asszonyt meg kell operálnom. Nemsokára megtudjuk.

Mikor megfelelőnek találta már a kezét, bement, és munkához látott.

– Hajtsd föl azt a takarót, légy szíves, George – mondta.
– Nem akarok hozzányúlni.

Később, mikor operálni kezdett, George bácsi és három indián fogta le az asszonyt. Az megharapta George bácsi kezét, és George bácsi azt mondta: – Átkozott indián szuka! –, és a fiatal indián, aki csónakon áthozta George bácsit, nevetett rajta. Nick tartotta a mosdótálat apjának. Hosszú ideig tartott a dolog.

Apja felemelte az újszülöttet, és megütögette az arcát, hogy megindítsa a lélegzést, aztán átadta az öregasszonynak.

– Fiú, látod, Nick – mondta. – Tetszik az asszisztensmesterség?

– Tetszik – mondta Nick. Félrenézett, hogy ne lássa, mit csinál az apja.

– Ez az. Most már jó lesz – mondta az apja, és valamit a mosdótálba tett.

Nick nem nézett oda.

– Most még néhány öltés kell – mondta az apja. – Ha akarsz, megnézheted, Nick, ha nem, nem. Összevarrom a vágást, amit csináltam.

Nick nem nézte. Kíváncsisága hosszú időre lelohadt.

Apja befejezte és felállt. George bácsi és a három indián férfi is felállt. Nick kivetítette a mosdótálat a konyhába.

George bácsi a karját nézegette. A fiatal indián elrémülten mosolygott.

– Teszek rá egy kis hiperoxidot, George – mondta az orvos.

Az indián asszony fölé hajolt. Az már nyugodt volt, és nagyon sápadt. Szemét lecsukta. Nem tudott sem arról, mi lett az újszülöttel, sem másról.

– Reggel visszajövök – mondta az orvos, és felegyenesedett.
– Délre itt kell lennie az ápolónőnek St. Ignace-ból, ő majd hoz mindent, amire szükségünk van.

Izgatott és beszédes volt, mint a labdarúgók mérkőzés után az öltözőben.

– Ez az orvosi lapba való, George – mondta. – Császármetszés zsebkéssel, és a varrás viaszolt horgászéllökével.

George bácsi a falnak támaszkodott, karját nézte.

– Hát te nagy ember vagy, az ám – mondta.

– Kellett volna egy pillantást vetni a büszke apára. Azok állják legrosszabbul ezeket a kis ügyeket – mondta az orvos.

– Meg kell mondanom, ez elég csendesen viselkedett.

Leemelte a takarót az indián fejről. Kezét nedvesen húzta vissza. Egyik kezében lámpával fellépett az alsó ágy peremére, és bevilágított. Az indián arccal a falnak fordult. Torka egyik fülétől a másikig át volt vágva. Vére tócsában folyt össze oda, ahol teste besüppedtette az ágyat. Feje a bal karján nyugodott. A nyitott borotva, élével felfelé, a pokrócon feküdt.

– Vidd ki Nicket a kunyhóból, George – mondta az orvos.

Nem volt rá szükség. Nick a konyhaajtóban állt, s jól látta a felső ágyat, mikor apja egyik kezében a lámpával visszabillentette az indián fejét.

Éppen hajnalodni kezdett, mikor a fahordó-úton visszafelé ballagtak a tóhoz.

– Nagyon sajnálom, hogy elhoztalak, Nickie – mondta az apa, akiből teljesen eltűnt az operáció utáni vidámság –, kár volt ilyen szörnyűségen keresztül menned.

– Az asszonyoknak mindig ilyen nehéz a szülés? – kérdezte Nick.

- Nem, ez nagyon-nagyon kivételes eset volt.
- Miért ölte meg magát, papa?
- Nem tudom, Nick. Nem bírta a dolgot, azt hiszem.
- Sokan megölik magukat, papa?
- Nem nagyon sokan, Nick.
- Sok asszony?
- Asszonyok nem nagyon.
- Sohase?
- De igen. Néha megölik magukat.
- Papa.
- Tessék.
- Hova ment George bácsi?
- Hamarosan előkerül.
- Nehéz meghalni, papa?
- Nem, azt hiszem, elég könnyű, Nick. Minden attól függ.

A csónakban ültek, Nick a farában, apja evezett. A nap éppen jött fel a hegyek mögül. Feketesügér ugrott, körözött utána a víz. Nick húzta a vízben a kezét. Melegnek érezte a reggel metsző hűvösségében.

Kora reggel a tavon, a csónak farában, míg apja evezett, biztosan érezte, hogy ő sose fog meghalni.

MÁSODIK FEJEZET

Esett, Drinápoly minaretjei magasan a mocsaras síkság fölé emelkedtek. A karagacsi országyúton harminc mérföldnyi hosszúságban álltak a megrekedt szekerek. Bivalyok és ökrök vontatták a szekereket a sárban. Nem volt se vége, se hossza. Semmi más nem volt, csak szekerek megrakva egész vagyonukkal. Ázott öregemberek és asszonyok ballagtak a szekerek mentén, és biztatták az állatokat. A Marica sárga vize majd a híd szintjéig emelkedett. A hídon megakadtak a sűrű szekérsorok, hajbókoló tevék kanyarogtak közöttük. A hosszú menetet görög lovasság terelte maga előtt. A szekereken asszonyok és gyerekek feküdtek matracok, tükrök és varrógépek és batyuk között. Egy asszony gyereket szült, egy fiatal lány pokrócot tartott föléje, és sírt. Nézte, és szinte belebetegedett az iszonyatba. Az egész kiürítés alatt esett az eső.

AZ ORVOS ÉS A FELESÉGE

Dick Boulton az indián táborból jött át, hogy fát hasogasson Nick apjának. Magával hozta a fiát, Eddy-t s egy Billy Tabeshaw nevű másik indiánt. A hátsó kapun jöttek be az erdőből, Eddy hozta a nagy keresztfűrész. Hullámzott a vállán, s dallamosan pengett minden lépésnél. Billy Tabeshaw két nagy vonóhorgot hozott. Dicknek három fejsze volt a hóna alatt.

Megfordult, és becsukta a kaput. A többiek továbbmentek a tópart felé, ahol a homok betemette rönkök feküdtek.

A rönkök azokról a nagy tutajokról maradtak le, amelyet a Varázs gőzös vontatott le a tavon a fűrészmalomhoz. Kisodródtak a partra, s ha nem történik semmi, a Varázs legénysége előbb-utóbb végigjárja ladikon a partot, megkeresni a rönköket, karikás vaskapcsot ver mindegyik végükbe, s azután kivontatja a tóra, hogy új tutajt csináljon. De lehet, hogy a favágók sose jönnek értük, mert néhány rönköt összeszedni nem érdemes a legénységnek. Ha senki sem jön értük, ott maradnak hordalékfának, és csak korhadnak a parton.

Nick apja mindig úgy tudta, hogy a rönkök ott korhadnak el végül, és megalkudott az indiánokkal, hogy jöjjenek át a táborból, darabolják fel a rönköket a keresztfűrészsel, és hasítsák szét ékkel a nyitott tűzhelyhez való ölfává és hasáb-fává. Dick Boulton leballagott a házikó mellett a partra. Négy nagy, partra vetett rönk feküdt ott, csaknem teljesen homokba temetve. Eddy egyik markolatánál fogva felakasztotta a fűrész egy fa ágvillájába. Dick letette a három fejszét a kis kikötőpalincsa. Dick félvér volt, és a tóparti farmerek közül sokan azt tartották, hogy valójában fehér ember. Nagyon lusta volt, de ha egyszer nekilendült, égett kezében a munka. Préselt dohányt vett ki a zsebéből, leharapott egy pofára valót, és ozsibvé nyelven odaszólt Eddynek és Billy Tabeshaw-nak.

Azok belevágták vonóhorguk végét az egyik rönkbe, s neki-feszültek, hogy kilazítsák a homokból. A horgok nyelének nekifeszítették egész súlyukat. A rönk megmozdult a homokban. Dick Boulton Nick apjához fordult.

– Na, doki – mondta –, jó csomó fát szajrézott össze.

– Ne beszélj így, Dick – mondta az orvos. – Hordalékfa.

Eddy és Billy Tabeshaw kibillegették a rönköt a nedves homokból, és a víz felé hengergették.

– Csak lökjétek bele – kiáltotta Dick Boulton.

– Mire való ez? – kérdezte az orvos.

– Lemossuk. Letisztítjuk a homokot a fűrész miatt. Szeretném tudni, kié – mondta Dick.

A rönk a vízen úszott. Eddy és Billy Tabeshaw a vonóhorgára támaszkodott, és izzadt a napsütésben. Dick letérdelt a homokba, és megnézte a jelölő kalapács jegyét a rönk végében.

– White és McNallyé – mondta, felállt s leporolta nadrágja térdét.

Az orvos kényelmetlenül érezte magát.

– Akkor ne fűrészeljétek el, Dick – mondta kurtán.

– Ne húzza fel az orrát, doki – mondta Dick. – Ne húzza fel az orrát. Engem nem érdekel, hogy maga kitől lop. Nem az én dolgom.

– Ha azt gondolod, hogy loptam a rönköket, akkor hagyjátok békében, vigyétek vissza a szerszámokat a táborba – mondta az orvos. Arca vörös volt.

– Nem kell mindjárt tüzet fogni, doki – mondta Dick. Bagólét köpött a rönkre. A lé lecsúszott és szétoldódott a vízben. – Maga éppoly jól tudja, hogy lopott fa, mint én. De nekem édes mindegy.

– Rendben van. Ha azt hiszed, hogy loptam a rönköket, szedd a cuccod és indulj.

– Nézze, doki...

– Szedd a cuccod és indulj.

– Ide figyeljen, doki...

– Ha még egyszer dokinak szólítasz, leverem a szemfogadat a torkodon.

– Dehogyan veri, doki.

Dick Boulton nézte az orvost. Dick hatalmas ember volt. Ő maga is tudta, milyen hatalmas. Szeretett verekedni. Most boldog volt. Eddy és Billy Tabeshaw a vonóhorogra támaszkodott, és az orvost nézte. A doktor a szakállát harapdálta az alsó ajkán, és Dick Boultonra nézett. Azután megfordult, és felment a dombon a házikóhoz. Még a hátán is meglátszott,

milyen dühös. Mindnyájan figyelték, míg felment a dombon, és belépett a házikóba.

Dick mondott valamit ozsibvéül. Eddy elnevette magát, de Billy Tabeshaw nagyon komolynak látszott. Nem értett angolul, de a veszekedés alatt végig izzadt. Kövér volt, ritka bajszú, mint egy kínai. Felvette a két vonóhorgot. Dick felszedte a fejszékét, Eddy leemelte a fűrész a fáról. Elindultak, felmentek a házikó mellett, és kiballagtak a hátsó kapun az erdőbe. Dick nyitva hagyta a kaput. Billy Tabeshaw visszament és becsukta. Eltűntek az erdőben.

A házikóban az orvos a szobájában ült az ágyon, s egy halom orvosi lapot nézett az íróasztal mellett a földön. Még borítékjukban voltak, felbontatlanul. Ez bosszantotta.

– Nem mégysz vissza dolgozni, drágám? – kérdezte a felesége a másik szobából, ahol lehúzott zsaluk mellett feküdt.

– Nem!

– Valami baj történt?

– Összevesztem Dick Boultonnal.

– Ó – mondta a felesége. – Remélem, nem jöttél ki a sodrodból, Henry.

– Nem – mondta az orvos.

– Ne feledd el, hogy az, ki ura enlelkének, nagyobb, mint aki beveszen egy várost – mondta a felesége. A „Keresztény Tudomány” hívei közé tartozott. A biblia, a *Tudomány és Egészség* és a *Szemle* ott feküdt ágya mellett az asztalon a le-sötétített szobában.

Férje nem felelt. Az ágyán ült, vadászpuskát tisztított. Tele-nyomta a tárat nehéz, sárga töltényekkel, s újból kidobatta őket. Szétszóródtak az ágyon.

– Henry! – mondta a felesége. Aztán várt egy pillanatig.
– Henry.

– Tessék – mondta az orvos.

– Nem mondtál semmit Boultonnak, amivel feldühítetted, ugye?

– Nem – mondta az orvos.

– Min vesztetek össze, drágám?

– Valami apróságon.

– Mondd meg, Henry. Kérlek, ne próbálj eltitkolni előttem semmit. Min vesztetek össze?

– Hát, Dick tartozik nekem egy csomó pénzzel, amiért a feleségét kihúztam a tüdőgyulladásból, s azt hiszem, azért akart veszekedni, hogy ne kelljen ledolgoznia.

Felesége hallgatott. Az orvos gondosan végigtörölte puskáját egy ronggyal. Megint lenyomta a töltényeket a tár rugójához. Puskával a térdén ült. Nagyon szerette a puskáját. Azután felesége hangját hallotta az elsötétített szobából.

– Drágám, én nem hiszem, igazán nem hiszem, hogy bárki is megtenne ilyesmit.

– Nem? – kérdezte az orvos.

– Nem. Nem hiszem, hogy bárki is szándékosan ilyesmit csinálna.

Az orvos felállt, s a sarokba támasztotta a puskát, az öltözőasztalka mögé.

– Kimégy, drágám? – kérdezte a felesége.

– Azt hiszem, sétálok egyet – mondta az orvos.

– Drágám, ha Nickkel találkozol, mondd meg neki, légy szíves, hogy az anyja látni szeretné! – mondta az asszony.

Az orvos kiment a tornácra. A szúnyoghálós ajtó becsapódott mögötte. Hallotta, hogy felesége levegő után kap, mikor az ajtó becsapódott.

– Bocsáss meg – mondta kívül, a lehúzott zsalus ablaknál.

– Semmi baj, drágám – mondta az asszony.

Az orvos kiballagott a hőségben a kapun s végig az ösvényen a lucfenyőerdőbe. Az erdőben még ilyen forró napon is hűvös volt. Nicket ott találta ülve, hátát egy fának támasztotta, s olvasott.

– Anyád szeretné, ha bemennél hozzá – mondta az orvos.

– Szeretnék veled menni – mondta Nick.

Apja lenézett rá.

– Rendben van. Akkor gyere – mondta. – Add ide a könyvet, beteszem a zsebembe.

– Tudok egy helyet, ahol fekete mókusok vannak, papa – mondta Nick.

– Rendben van – felelte az apja –, menjünk oda.

HARMADIK FEJEZET

Mons-ban történt, egy kertben. A fiatal Buckley őrzőjével visszaérkezett a folyó túlsó partjáról. Az első német, akit megláttam, átmászott a kert falán. Megvártuk, amíg egyik lábát átveti a falon, aztán lepuffantottuk. Rengeteg felszerelés volt rajta, szemlátomást csodálkozott, és leesett a kertbe. Aztán valamivel lejjebb még hárman jöttek át a falon. Lelőttük őket. Így járt mind.

VALAMI VÉGET ÉR

A régi időkben Hortons Bay afféle faipari városka volt. Senki odavaló nem bújhatott el a tóparti fűrészmalomok nagy fűrészzeinek hangja elől. Aztán egyik évben nem jött több rönk, hogy feldolgozzák. Az épületfát szállító vitorlások befutottak az öbölbe, és felrakták a fűrészelt fát, ami ott állt a telepen. Valamennyi épületfarakást elvitték. A nagy üzemi épületből minden elmozdítható gépet kivittek, s a malomban dolgozó emberek az egyik vitorlás fedélzetére emelték. A vitorlás kifutott az öbölből a nyílt tó felé, vitte a két nagy fűrész, a futókocsit, amely nekinyomta a rönköket a forgó körfűrészeknek, s valamennyi görgőt, kereket, szíjat és vasat, egy hajótérre való épületfa-rakomány tetején. A hajó nyitott raktárát ponyvával fedték le, és szorosan lekötötték, vitorláit kiduzzadtak, s kifutott a nyílt tóra: vitt magával mindent, ami malommá tette a malmot és várossá Hortons Bayt.

Az egyemeletes szállások, az étkezde, a társaság boltja, a malomirodák s maga a nagy malom elhagyatottan állt a hektá-

rokra menő fűrészpörban, amely beborította a tóparti mocsaras réteket.

Tíz évvel később nem maradt semmi a malomból, csak alapjainak töredezett fehér mészkővonala derengett elő a mocsaras burjánzásból, mikor Nick és Marjorie végigeveztek a part mentén. Vontatva pergettek a meder szélén, ahol a fenék sekély homokpadkája hirtelen háromméteres sötét, mély vízbe szakadt. Éjszakára a foknál fenékhorgokat akartak lefektetni, szivárványos pisztrángra, s odamentükben vontattak.

– Ott a régi romunk, Nick – mondta Marjorie.

Nick evezés közben odapillantott a zöld fák közül előfehérlő kövekre.

– Ott van – mondta.

– Emlékszel, mikor még fűrészmalom volt? – kérdezte Marjorie.

– Valamennyire emlékszem – mondta Nick.

– Inkább valami várromra hasonlít – mondta Marjorie.

Nick nem szólt. Továbbveztek a part vonalával párhuzamosan. A fűrésztelep eltűnt. Akkor Nick átvágott az öblön.

– Nincs kapás – mondta.

– Nincs – mondta Marjorie. Vontatás közben egész idő alatt feszülten figyelte a horgászbótot, még akkor is, mikor beszélt. Szeretett horgászni. Szeretett horgászni Nickkel.

Közvetlenül a csónak mellett nagy pisztráng tört át a víz felszínén. Nick keményen meghúzta az egyik evezőt, hogy a csónak elforduljon, s a messze hátul pergő csali ott menjen el, ahol a pisztráng rabol. Mikor a pisztráng háta kiemelkedett a vízből, a kis halak vadul szétugrottak. Úgy freccsentek

a felszínen, mint mikor valaki egy marék sörétet dob a vízbe. Még egy pisztráng tűnt fel, a csónak másik felén rabolt.

– Rabolnak – mondta Marjorie.

– De nem kapnak – mondta Nick.

Elfordította a csónakot, hogy mindkét rablóhal mellett elpergessen, aztán a fok felé tartott. Marjorie csak akkor orszózott be, mikor a csónak partot ért.

Felhúzták a csónakot a parton, és Nick kiemelt egy vödör élő sügért. A sügerek úszkáltak a vödör vízben, Nick kézzel megfogott hármat, levágta a fejüket, és megnyúzta őket, Marjorie pedig a kannában kavargatott a kezével, végül elcsípett egy sügért, levágta a fejét, és megnyúzta. Nick nézte Marjorie halát.

– Ne vedd le a hasúszóját – mondta. – Jó ugyan csalinak így is, de hasúszóval jobb.

A megnyúzott sügéreket horogra tűzte a farkuknál. Mind-egyik boton két, előkére kötött horog volt. Akkor Marjorie kivezett a medersélre a csónakkal, fogával tartotta a zsinórt, s Nicket figyelte, aki kezében a bottal a parton állt, s hagyta lefutni a zsinórt az orsóról.

– Ott jó lesz – kiáltotta.

– Bedobjam? – kiáltotta vissza Marjorie, kezében a zsinórral.

– Persze. Dobd. – Marjorie kilökte a zsinórt, s figyelte, hogy süllyed alá a csali a vízben.

Visszajött a csónakkal, és ugyanúgy kivitte a második zsinórt. Nick mindkétszer egy-egy nehéz hordaléktuskót rakott a bot végére, hogy rögzítse, és szögben felpeckelte egy kis kőlappal. Beorsózta a laza zsinórt, hogy a zsinór feszesen

fusson ki oda, ahol a csali a meder homokos fenekén feküdt, és bekapcsolta a kereplőt. A fenéken rabló pisztráng elkapja a csalit, fut vele, rohanva viszi le a zsinórt az orsóról, s az orsón berreg a kereplő.

Marjorie egy kicsit felevezett a fok mellett, hogy ne háborogassa a zsinórt, keményen meghúzta az evezőket, s a csónak jól felszaladt a partra, kicsi hullámok kísérték. Marjorie ki lépett a csónakból, s Nick kihúzta a csónakot messze a partra.

– Mi a baj, Nick? – kérdezte Marjorie.

– Nem tudom – felelte Nick. Tűzre való fát szedett.

Tűzet raktak hordalékfából. Marjorie a csónakhoz ment, s pokrócot hozott. Az esti szellő a fok felé fújta a füstöt, ezért Marjorie a tűz és a tó között terítette le a pokrócot.

Leült rá, és háttal a tűznek várta Nicket. Nick odajött, és leült szorosan melléje a pokrócra. Mögöttük a fok sűrű erdeje volt, előttük az öböl s a Hortons patak torkolata. Még nem sötétedett be egészen. A tűzfény elnyúlt a vízig. Mindketten látták a kitámasztott acélbotokat a sötét víz fölött. A tűzfény megcsillant az orsókon.

Marjorie előszedte a kosárból a vacsorát.

– Nincs kedvem enni – mondta Nick.

– Egyél csak, Nick.

– Rendben van.

Szó nélkül ettek, s figyelték a két botot és a tűzfényt a vízzen.

– Éjszaka holdvilág lesz – mondta Nick. Átpillantott az öblön a hegyekre, amelyek kezdtek élesen kirajzolódni az égboltra. Tudta, hogy a hegyek mögött jön föl a hold.

– Tudom – mondta Marjorie boldogan.

– Te mindent tudsz – mondta Nick.

– Ó, Nick, kérlek, hagyd abba! Nagyon szépen kérlek, ne légy ilyen.

– Nem én tehetek róla, hanem te – mondta Nick. – Te mindent tudsz. Ez itt a baj. Magad is tudod, hogy így van.

Marjorie nem szólt egy szót sem.

– Mindenre megtanítottalak. Tudod, hogy mindent tudsz. Mondd, mi az, amit nem tudsz?

– Ó, hallgass már – mondta Marjorie. – Ott jön föl a hold. A pokrócon ültek, nem is érintették egymást, és figyelték a felszálló holdat.

– Nem kell számárságokat beszélned – mondta Marjorie.

– Őszintén, mi a baj?

– Nem tudom.

– Dehogynem tudod.

– Pedig nem tudom.

– Ki vele.

Nick a holdat nézte, amint jött fel a hegyek fölé.

– Unom a dolgot.

Nem mert Marjorie-ra nézni. Aztán mégis ránézett. A lány ott ült, háttal feléje. A hátát nézte.

– Unom a dolgot. Az egészet.

A lány nem szólt. Nick folytatta.

– Úgy érzem, mintha mindent megevett volna bennem a fene. Nem tudom, Marge. Nem tudom, mit mondjak.

Egyre a hátát nézte.

– Unod a szerelmet? – kérdezte Marjorie.

– Igen – mondta Nick. Marjorie felállt. Nick ülve maradt, fejét a tenyerébe süllyesztette.

– Elviszem a csónakot – szólt vissza Marjorie. – Te majd megkerülsz a fokot, és gyalog mégysz haza.

– Rendben van – mondta Nick. – Ellököm a csónakot.

– Fölösleges – mondta a lány. S csónakja már úszott is a vízen a holdfényben. Nick visszament, s arcát a takaróba nyomva elfeküdt a tűz mellett. Hallotta, hogy Marjorie evez a vízen.

Sokáig feküdt. Hallotta, hogy Bill jön az erdőn keresztül, a tisztásra ér, még akkor is feküdt. Érezte, hogy Bill odajön a tűzhöz. Bill nem érintette meg.

– Elment simán? – kérdezte Bill.

– El – felelte Nick, arcát a takaróra nyomva.

– Nagy jelenet volt?

– Nem volt jelenet.

– Hogy érzed magad?

– Ó, menj el, Bill. Menj el egy kis időre.

Bill kiválasztott egy szendvicset az elemózsiáskosárból, és arább ment, hogy megnézzze a botokat.